

ORIGINAL ARTICLE

The Relationship between Lifelong Learning Trends, Digital Literacy Levels and the Use of Web 0.2 Tools with Social Entrepreneurship Characteristics among Teachers Working in Ravansar City

Hossain Hakimi¹, Faramarz Soheili^{2*}, Sozan Arezi³, Aazam Ahmadi Garoosi⁴

1. Msc. Department of Educational Sciences, Payame Noor University. Tehran, Iran.

2. Associated Professor, Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Educational Science and Psychology, Payame Noor University, Tehran, Iran.

3. Assistant Professor, Department of Educational Science, Payame Noor University, Tehran, Iran.

4. Msc, Department of Teaching English, Ministry of Education-Kermanshah Branch, Kermanshah, Iran.

Correspondence

Faramarz Soheili

Email: F_soheili@pnu.ac.ir.

How to cite

Hakimi, H., Soheili, F., Arezi, S., Ahmadi Garoosi, A. (2024). The Relationship between Lifelong Learning Trends, Digital Literacy Levels and the Use of Web 0.2 Tools with Social Entrepreneurship Characteristics among Teachers Working in Ravansar City. *Digital and Smart Libraries Researches*, 11(2), 67-82.

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate the relationship between lifelong learning trends, levels of digital literacy and the use of web tools 0.2 with social entrepreneurship characteristics among teachers working in education in Ravansar. The method of the present research is applied in terms of purpose and descriptive in terms of data collection method. The statistical population of this study consists of all teachers working in education in Ravansar city in the academic year 2022 in all three educational levels, the total number of which was equal to 700 people. The sample size was determined using Cochran's formula equal to 250 people. For data collection, 4 standard questionnaires of social entrepreneurship Konagli and Gogus (2013), lifelong learning trends of Gorardogan and Arabsal (2016), digital literacy of Hamatoglu et al. (2012) and the frequency of using Web 2 Herzum (2010) were used. The content validity of this questionnaire was confirmed using the opinion of five professors active in the field of educational technology and the reliability of these questionnaires was calculated through Cronbach's alpha and equal to 0.907, 0.894, 0.936 and 0.731, respectively. Received. In order to analyze the data, frequency distribution tables in SPSS software version 22 and structural equation modeling in WarpPLS software were used. Findings showed that lifelong learning and digital literacy have a positive and significant effect on social entrepreneurship. Also, the use of Web 2 tools has a positive and significant effect on lifelong learning and digital literacy. But according to the findings of this study, the use of Web 2 tools does not have a significant effect on social entrepreneurship. has a direct impact on entrepreneurship. Has a social. Creating an entrepreneurial spirit is one of the main goals of developing digital literacy skills. As a result, teachers who were more familiar with Web 2 tools such as Wikia, YouTube, Facebook, and virtual networks, etc., were more successful in terms of digital literacy and use of digital tools, and despite these capabilities, teacher entrepreneurship was strengthened. It becomes. However, it is understandable that teachers' constant, active and continuous communication with learning and the use of new technologies has a decisive role in social entrepreneurship.

KEYWORDS

Lifelong Learning, Digital Literacy, Web 2, Social Entrepreneurship.

کتابخانه‌های دیجیتالی و هوشمند پژوهش‌های

سال یازدهم، شماره دوم، پیاپی چهل و یک، تابستان ۱۴۰۳ (۸۲-۶۷)

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۲۹ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۱/۰۱

DOI: <https://doi.org/10.30473/mrs.2025.72836.1602>

«مقاله پژوهشی»

رابطه بین روندهای یادگیری مادام‌العمر، سطوح سواد دیجیتال و استفاده از ابزارهای وب ۲ با ویژگی‌های کارآفرینی اجتماعی

حسین حکیمی^۱، فرامرز سهیلی^۲، سوزان عارضی^۳ و اعظم احمدی گروسی^۴

چکیده

هدف از انجام این پژوهش، بررسی رابطه بین روندهای یادگیری مادام‌العمر، سطوح سواد دیجیتال و استفاده از ابزارهای وب ۲/۰ با ویژگی‌های کارآفرینی اجتماعی در بین معلمان شاغل در آموزش و پرورش شهرستان روانسر است. روش پژوهش حاضر، از نظر هدف کاربردی و از نوع همبستگی است و با روش پیمایشی اجرا شده است. جامعه آماری این پژوهش را کلیه معلمان شاغل در آموزش و پرورش شهرستان روانسر در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ تشکیل می‌دهند که تعداد کل آن‌ها برابر با ۷۰۰ نفر بود. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران برابر با ۲۵۰ نفر تعیین شد. جهت گردآوری داده‌ها از ۴ پرسشنامه استاندارد کارآفرینی اجتماعی کوناگلی و گوگوس (۲۰۱۳)، روندهای یادگیری مادام‌العمر گورادوغان و آرسال (۲۰۱۶)، سواد دیجیتال هاماتوغلو و همکاران (۲۰۱۲) و فراوانی استفاده از وب ۲ هرزوم (۲۰۱۰) استفاده شد. روایی محتوایی این پرسشنامه با استفاده از نظر پنج نفر از استادان فعال در حوزه تکنولوژی آموزشی تأیید شد و پایایی این پرسشنامه‌ها از طریق آفای کرونباخ محاسبه و به ترتیب برابر با ۰/۹۰۷، ۰/۸۹۴، ۰/۹۳۶ و ۰/۷۳۱ به دست آمد. به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها، از جداول توزیع فراوانی در نرم‌افزار اس. پی. اس. نسخه ۲۲ و مدل‌سازی معادلات ساختاری در نرم‌افزار وارپ پی. ال. اس استفاده گردید. یافته‌های پژوهش نشان داد که روندهای یادگیری مادام‌العمر و سواد دیجیتال بر کارآفرینی اجتماعی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارند. همچنین، استفاده از ابزارهای وب ۲ بر یادگیری مادام‌العمر و سواد دیجیتال تأثیر مثبت و معنی‌داری دارند. اما براساس یافته‌های این پژوهش، استفاده از ابزارهای وب ۲ بر کارآفرینی اجتماعی تأثیر معنی‌داری ندارد. به‌طور کلی می‌توان گفت که افرادی که در فرآیند یادگیری مادام‌العمر فعال‌تر هستند، دارای سطوح بالاتری از کارآفرینی اجتماعی هستند، با یافته‌های این پژوهش نیز تأیید شد که سواد دیجیتال تأثیر مستقیم بر کارآفرینی اجتماعی دارد. و ایجاد کارآفرینی از اهداف اصلی توسعه مهارت‌های سواد دیجیتالی در نظر گرفته می‌شود. در نتیجه معلمان که با ابزارهای وب ۲ مانند ویکی‌ها، یوتیوب، فیس‌بوک و شبکه‌های مجازی و ... بیشتر آشنایی داشتند از نظر سواد دیجیتال و کاربرد ابزارهای دیجیتال موفق‌تر بودند و با وجود این توانایی‌ها کارآفرینی معلمان تقویت می‌شود. با این وجود قابل درک است که ارتباط همیشگی و فعال و مستمر معلمان با یادگیری‌ها و استفاده از فناوری‌های جدید نقش تعیین‌کننده‌ای در کارآفرینی اجتماعی دارد.

واژه‌های کلیدی

یادگیری مادام‌العمر، سواد دیجیتال، وب ۲، کارآفرینی اجتماعی.

۱. کارشناسی ارشد، گروه تکنولوژی آموزشی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.
۲. دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.
۳. استادیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.
۴. کارشناسی ارشد، اداره کل آموزش و پرورش استان کرمانشاه، کرمانشاه، ایران.

نویسنده مسئول: فرامرز سهیلی
رایانامه:F_soheili@pnu.ac.ir

استناد به این مقاله:

حکیمی، حسین؛ سهیلی، فرامرز؛ عارضی، سوزان و احمدی گروسی، اعظم (۱۴۰۳). رابطه بین روندهای یادگیری مادام‌العمر، سطوح سواد دیجیتال و استفاده از ابزارهای وب ۲ با ویژگی‌های کارآفرینی اجتماعی. *پژوهش‌های کتابخانه‌های دیجیتالی و هوشمند*، ۱۱(۲)، ۶۷-۸۲.

مقدمه

دانش در حال تغییر است و تغییرات زیادی در علم و فناوری رخ می‌دهد. بنابراین افراد برای مطابقت با این تغییرات باید به‌روزرسانی شوند و دانش و مهارت‌های خود را ارتقا دهند. گسترش روزافزون فناوری بر حوزه‌های گوناگون تأثیر گذاشته است در دنیای جهانی شده امروز، توانایی فرد برای رقابت با افراد دیگر و زنده ماندن به درک این موضوع بستگی دارد: «تغییر و تحول جهان و کسب دانش و مهارت‌های اولیه موردنیاز در اسرع وقت». به‌ویژه در قرن بیست و یکم، پیشرفت‌های سریع فناوری، کسب مهارت‌های جدید را برای افراد ضروری ساخته است کاهیاوغلو و الچی‌چک^۱، (۲۰۲۲).

با تحولات فناوریانه و تغییرات اجتماعی، کارآفرینی اجتماعی^۲ به مفهومی مهم تبدیل شده است که امروزه اغلب به آن پرداخته می‌شود. در دوران رشد فناوری اطلاعات مشاهده می‌شود که در چهارچوب یادگیری مادام‌العمر^۳ «یک جریان غیرثابت آموزشی بدون مراحل خاص که به‌طور مداوم اطلاعات جدید را برای بهبود توانایی فرد ادغام می‌کند» نوی و همکاران^۴، (۲۰۲۲).

واژه‌های کارآفرینی، فرد کارآفرین، آموزش کارآفرینی و مفاهیمی از این قبیل مورد تأکید قرار گرفته‌اند. کارآفرینی اجتماعی تأکید می‌کند که مسئولیت‌های اجتماعی باید با روشی نوآورانه برای ایجاد یک ارزش اجتماعی در جامعه که راه‌حلی برای مشکلات اجتماعی از منظر کارآفرینی ارائه می‌دهد، انجام شود و ارائه آموزش برای نسل‌های بعدی ارزش بسیار جامع و حیاتی دارد (پارلاک، ۲۰۱۷). کارآفرینی اجتماعی یک راهبرد نوآورانه و مأموریت اجتماعی برای شناسایی و حل یک مشکل اجتماعی که دارای یک فعالیت خاص است، که می‌تواند تضمین پایداری و مقیاس‌پذیری یک کسب‌وکار یا فعالیت را با تأثیر اجتماعی حفظ کند (کرم و کوما، ۲۰۱۷).

مؤسسات آموزشی برای آموزش موردنیاز افراد جامعه باید با تغییرات و ارتقای مداوم کیفیت آموزش همگام باشند. این امر به‌عنوان آموزش افراد خلاق، مبتکر، یادگیرنده برای یادگیری و افراد کارآفرینی که شایستگی‌های لازم را با توجه به زمان دارند بیان می‌شود آکار و آیدین^۵، (۲۰۱۵).

کناپر و کروپلی^۶ (۲۰۰۰) بیان می‌کنند که: «یادگیری مادام‌العمر مفهومی است که یادگیری از بدو تولد تا پایان عمر را شامل می‌شود و دربرگیرنده یادگیری رسمی و غیررسمی، یادگیری در محل کار، یادگیری دانش، مهارت‌ها، نگرش و رفتار است که از طریق دستیابی به اهداف اجتماعی مانند مشارکت مدنی، توسعه پایدار، بهبود سلامت و تندرستی، کاهش جرم و جنایت و انسجام اجتماعی به توسعه جامعه کمک می‌کند» (نقل در: آیتی و همکاران، ۱۳۹۸). از نظر جاویس^۷ (۲۰۰۶) یادگیری مادام‌العمر ترکیبی از فرآیندهایی است که فرد در طول دوران زندگی و از طریق بدن (ژنتیکی، فیزیکی و زیستی) و ذهن (دانش، مهارت، طرز تلقی، ارزش‌ها و هیجانات) موقعیت‌های اجتماعی و محتوای درک شده در شکل‌های شناختی، عاطفی و عملی (یا ترکیبی از هر سه مورد) با سرگذشت فردی و تجربیات وی در فرآیندی مداوم ترکیب شده را تجربه می‌کند (نقل در: اردغان و همکاران، ۲۰۱۸).

سواد افراد به دلیل رشد مداوم فناوری و معرفی ابزارهای دیجیتال، دچار تغییر مفهومی شده است. سواد دیجیتالی^۸ به‌عنوان جزء مهم سواد مدرن، اهمیت ویژه‌ای پیدا کرده است. از آنجا که نقش ویژگی‌های اجتماعی-جمعیتی مانند جنسیت، محل اقامت، دسترسی به ابزارهای دیجیتال، رشته‌های تحصیلی، سطح دانشگاه و تجربه قبلی با این ابزارها در سواد دیجیتالی بسیار تعیین‌کننده است. سواد دیجیتال به معنای توانایی درک و استفاده از اطلاعات در اشکال چندگانه از یک گروه از منابع کامپیوتری است (سامانی و همکاران، ۲۰۱۹).

سواد دیجیتالی مستلزم استفاده مناسب از فناوری‌های مختلف و توانایی دسترسی، تولید و به اشتراک‌گذاری اطلاعات صحیح و استفاده از فناوری در یادگیری فرآیندهای تدریس است هامتوغلو و همکاران، (۲۰۱۶). معلمانی که سواد دیجیتال بالاتری دارند، در تدریس در فضای دیجیتال و استفاده از نرم‌افزارهای آموزشی مشکل‌چندانی نخواهند داشت و این امر موجب بهبود عملکرد آن‌ها در این زمینه می‌شود (رجبی، ۱۴۰۰)؛ و برای افزایش عملکرد معلمان افزایش سواد دیجیتال معلمان ضروری است (اصغرزاده، ۱۳۹۹؛ مرادی و هداوند، ۱۳۹۶؛ احمدی، ۱۳۹۶).

امروزه فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی در تمام زمینه‌های زندگی افراد معاصر نفوذ کرده‌اند. از آنجا که ابزارهای در حال تکامل وب ۲ و شبکه‌های اجتماعی برای افراد ضروری می‌-

1. Kahyaoglu & Elçiçek
2. Social Entrepreneurship
3. Lifelong Learning
4. Alexander et al
5. Akar & Aydın

6. Knaper & kroply

7. Javis

8. Digital Literacy

عهدۀ نکات نوآورانه برآید کوشکون و دمرل^۱، ۲۰۱۲). در این دیدگاه هاوولی و احمدی^۲، ۲۰۰۸)، در راه‌حل مشکلات، بیان می‌کنند که بهبود کارآفرینی نیازمند افراد با انگیزه و خلاقیت است که تمایل به حل مشکلات از طریق آموزش شرایط لازم را دارند. افرادی که توانایی درک، تفسیر و توسعه اطلاعات را دارند، افرادی هستند که مادام‌العمر یاد می‌گیرند و تصور می‌شود که افراد یادگیرنده مادام‌العمر راه‌حل‌هایی را برای رفع نیازهای جامعه از طریق دیدگاه نوآورانه بیابند (نقل در: اردوغان و همکاران، ۲۰۱۸).

امروزه نمی‌توان نقش نظام آموزشی و معلمان را برای آینده جامعه کم‌اهمیت دانست زیرا تعالی انسانیت، همبستگی اجتماعی، توسعه پایدار، کارآفرینی اجتماعی و صلح و دوستی همگی به آموخته‌ها و آموزه‌های آموزش و پرورش وابسته است. لذا تربیت شهروندانی با قابلیت‌های ذکرشده، از اساسی‌ترین وظایف نظام آموزشی است. لذا بر طبق تعهدات انجام شده در کمیسیون ملی یونسکو در زمینه آموزش با توجه به اهداف اصلی تأمین آموزش کیفی برای همه و یادگیری مادام‌العمر، نظام آموزشی وظیفه دارد به‌منظور دستیابی به این مهم در رویکردهای خود نسبت به یادگیری مادام‌العمر بازنگری نموده و با توسعه شناخت و آگاهی نظام‌مند و تحلیل ارتباطات داخلی بین سطوح گوناگون سازمان‌های خود و درک چگونگی وابستگی این عوامل با تعاملات شناختی و عاطفی یادگیری پرداخته و به‌علاوه سیاست خود را از آموزش محور به یادگیری محور تغییر داده و بستری مناسب را برای توسعه دانش، مهارت‌ها و نگرش‌های فراگیران مهیا سازد تا شهروندان یادگیری مداوم را تجربه نمایند (سمازی، ۱۳۹۶؛ حسینی لرگانی و امانی، ۱۳۹۸).

براساس مطالعات انجام شده، اردوغان و همکاران (۲۰۱۸)، فراوانی استفاده از ابزارهای وب ۲ به‌طور غیرمستقیم بر کارآفرینی اجتماعی تأثیر می‌گذارد. استفاده بیشتر از ابزارهای

وب ۲ برنامه‌های آموزشی برای دانش‌آموزان روندهای یادگیری مادام‌العمر و سواد دیجیتالی را افزایش می‌دهد و به‌طور غیرمستقیم به مهارت‌های کارآفرینی اجتماعی کمک می‌کند.

در نتایج برخی پژوهش‌ها نیز آمده است استفاده از وب ۲ بر سواد دیجیتال و مهارت‌های یادگیری مادام‌العمر تأثیر دارد و همچنین سواد دیجیتال و مهارت‌های یادگیری مادام‌العمر بر

شوند. می‌توان از آن‌ها در آموزش و برای اهداف آموزشی استفاده کرد. بنابراین برای مشارکت در آموزش و تثبیت خود در جامعه، استفاده مؤثر از ابزارهای وب ۲ ضروری می‌باشد (خالد، ۲۰۱۰).

با توجه به استفاده پویا و رایج از ابزار وب ۲ در محیط‌های آموزشی امروزی، اعتقاد بر این است که استفاده مؤثر از ابزارهای وب ۲ برای دانش‌آموزان و معلمان می‌تواند به‌طور مستقل در داشتن مهارت‌های سواد دیجیتال، آگاهی از کیفیت گزارش‌های به اشتراک گذاشته شده و قابلیت اطمینان شبکه‌های اجتماعی مهم باشد.

هدف فناوری آموزشی تسهیل یادگیری و بهبود عملکرد آن است. در این راستا، فناوری آموزشی و استفاده از ابزارهای وب ۲ (وبلاگ‌ها، ویکی‌ها، پادکست‌ها، پیام‌رسانی فوری و شبکه‌های اجتماعی) می‌توانند به‌عنوان تکنیک و یا رسانه‌ای موجب تحقق این هدف شوند، زیرا یکی از مهم‌ترین کاربردهای آن‌ها در زمینه آموزش و یادگیری است. بنابراین موضوع کارآفرینی اجتماعی امروزه به توسعه کارآفرینی اجتماعی به‌عنوان مأموریتی اجتماعی و انسان‌دوستانه و یکی از راهکارهای حل برخی مسائل و آسیب‌های اجتماعی توجه می‌شود. کارآفرینی اجتماعی تأثیری مثبت و مستقیم در بسیاری از فعالیت‌های مختلف کشورها داشته است از یک‌سو سبب توسعه اقتصادی و ایجاد فرصت‌های شغلی می‌شود و از سوی دیگر، می‌تواند سبب بهبود وضعیت اجتماعی و فرهنگی جامعه شود. به عبارت دیگر فرد و جامعه باید یادگیرنده مستمر و مادام‌العمر باشند تا به توسعه پایدار و تعالی دست یابند. کارآفرینی نیازمند وجود زمینه‌هایی برای رشد ابتکار و خلاقیت در افراد، افزایش شناخت افراد از زمینه‌ها و فرصت‌های رشد اقتصادی و در نهایت داشتن توانایی‌ها و مهارت‌ها است که این امر در سایه تمهید برنامه‌های آموزشی و زمینه‌سازی مناسب، ممکن می‌گردد و در این راستا اهمیت نقش معلم در آموزش کارآفرینی همین بس که توسعه کارآفرینی در یک کشور مستلزم آموزش و تربیت مربیان و استادان مجرب کارآفرین است (احمدنژاد و همکاران، ۱۳۹۴).

تغییرات درون جامعه باعث می‌شود افراد نسبت به نیازهای فزاینده /در حال تغییر آگاهی بیشتری پیدا کنند. یادگیری مادام‌العمر یک فرآیند یادگیری درونی است که در طول زندگی افراد مطابق با علایق، نیازها و مهارت‌های شخصی ادامه می‌یابد تصور می‌شود که این تعریف از یادگیری مادام‌العمر با ویژگی‌های یک فرد کارآفرین اجتماعی مربوط می‌شود که می‌تواند به مسائل مربوط به محیط اجتماعی توجه کند. با علایق، مهارت‌ها و مأموریت‌های خود ارزش اجتماعی ایجاد کند و از

میزان استفاده از ابزارهای وب ۲ مورد بررسی در پژوهش دوخانی (۱۳۹۶)، با عنوان «تعیین وضعیت استفاده از ابزارهای وب ۲ مبتنی بر پیاده‌سازی الگوریتم‌یکس: مطالعه موردی کتابخانه مرکزی دانشگاه علوم و تحقیقات تهران» میان جامعه هدف (کتابداران و کاربران) پایین‌تر از حد متوسط است در این میان استفاده از شبکه‌های اجتماعی پیام‌رسان موبایلی میان کتابداران و کاربران در حد متوسط است.

مرادی و هداوند (۱۳۹۶)، در یافته‌های پژوهشی خود نشان دادند که میزان سواد دیجیتالی دبیران در مهارت‌ها و اطلاعات عمومی، مدیریت فایل‌ها، ورد و مهارت‌های ارتباطی بالاتر از حد متوسط و در مهارت نگهداری از سیستم و امنیت اطلاعات، اکسل، پاورپوینت، وب و پایگاه داده در حد ضعیفی است. نتایج پژوهش همچنین نشان داد که بین متغیرهای سواد دیجیتالی دبیران و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

نتایج مطالعه یزدان فر، محمدی و نصیری (۱۳۹۶)، نشان داد که سواد دیجیتال استفاده از یادگیری الکترونیکی را برای فرد آسان می‌کند و باید هنگام تأثیر آن‌ها بر عملکرد افراد بررسی شود.

فقیهی، یزدان پناه و (۱۳۹۷)، در بررسی اثربخشی سواد رسانه‌های دیجیتالی بر رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان، اشاره کردند که سواد رسانه‌های دیجیتالی بر تمامی ابعاد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان عضو تشکیلات فرزانگان دوره اول متوسطه تأثیر مثبت و معناداری دارد.

لفطی (۱۳۹۷)، در پژوهش خود به این نتیجه‌گیری رسید که: نهادینه شدن کارآفرینی اجتماعی در جامعه نقش مؤثری در کاهش آسیب‌های اجتماعی دارد و به‌عنوان مقوله‌ای متفاوت از دیگر اشکال کارآفرینی، به‌طور نسبی در ارتقای ارزش‌های اجتماعی و توسعه کاربرد دارد. همچنین زمینه‌های مناسبی برای کاهش فقر، ایجاد اشتغال و توسعه اجتماعی فراهم می‌آورد. تداوم ارزش اجتماعی افزایش اعتماد به نفس، استقلال و توانمندسازی و نتایج زیست‌محیطی همچون بهبود زیرساخت‌های فیزیکی را در پی دارد.

حسینی لرگانی و امانی (۱۳۹۸)، در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که: وضعیت یادگیری مادام‌العمر و اثربخشی مدرسه در معلمان مدارس هوشمند منطقه ۵ شهر تهران دارای تفاوت معنادار با وضعیت مطلوب در سطح آلفای ۰/۰۵ و بیانگر وضعیت نامطلوب است. همچنین یادگیری مادام‌العمر و ابعاد آن دارای رابطه و اثر مثبت، مستقیم و معنادار با / بر اثربخشی

کارآفرینی اجتماعی تأثیر می‌گذارد (اسکلتر، ۲۰۰۸)؛ مورفوپولوس و تایری، (۲۰۱۱)؛ اکرم و کوما، (۲۰۱۷)؛ اردوغان و همکاران، (۲۰۱۸)؛

ایشمان و جانان گونگورن^۱ (۲۰۱۷). بنابراین این پژوهش به دنبال پاسخ به این مسئله است که آیا روندهای یادگیری مادام‌العمر، سطوح سواد دیجیتال و ابزارهای وب ۲ بر ویژگی‌های کارآفرینی اجتماعی تأثیر دارند؟

فرصیه‌های پژوهش

۱) بین یادگیری مادام‌العمر و کارآفرینی اجتماعی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

۲) بین سواد دیجیتال و کارآفرینی اجتماعی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

۳) بین استفاده از ابزارهای وب ۲ و کارآفرینی اجتماعی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

۴) بین استفاده از ابزارهای وب ۲ و یادگیری مادام‌العمر رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

۵) بین استفاده از ابزارهای وب ۲ و سواد دیجیتال رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

پیشینه پژوهش

احمدنژاد و همکاران (۱۳۹۴)، در پژوهش خود با عنوان «نقش معلم در توسعه کارآفرینی» به این نتیجه رسیدند که معلمان باید از ترکیبی از روش‌های پیشنهاد شده استفاده نمایند و در روش تدریس خود بسیار انعطاف‌پذیر باشند و حرکت از آموزش سنتی کارآفرینی به سمت پذیرش روش‌های تدریس نوین کارآفرینی که مبتنی بر عمل است، کاملاً احساس می‌شود.

در پژوهش سید احمد حسینی (۱۳۹۶)، نتایج نشان داد، سواد دیجیتالی دارای اثر مستقیم، مثبت و معنی‌دار بر عملکرد شغلی می‌باشد. سواد دیجیتالی بر شایستگی کانونی اثر مستقیم و معنادار دارد. همچنین شایستگی کانونی اثر مستقیم بر عملکرد شغلی دارد (۱۳۹۶).

مقیم و همکاران (۱۳۹۶)، در پژوهش خود به این نتایج رسیدند که: بین کارآفرینی اجتماعی و اثربخشی عملکرد و نیز سه شاخص از شاخص‌های کارآفرینی اجتماعی (وجود برنامه‌های کارآفرینانه، وجود فرهنگ‌سازمانی کارآفرینانه، وجود عوامل حیاتی موفقیت در کارآفرینی اجتماعی) و اثربخشی عملکرد ارتباط معناداری وجود دارد

معداری وجود دارد. سواد اطلاعاتی با ادراکات خودکارآمدی مرتبط است. با توجه به وضعیت خانوادگی دانش‌آموزان، ادراک سواد اطلاعاتی خودکارآمدی در بررسی خانواده‌ها با توجه به تفاوت‌های شغلی و وضعیت درآمد آن‌ها در نتایج به دست آمده در مطالعات مختلف در پژوهش متمایز است و می‌توان گفت جهت می‌دهد.

پژوهش مورفوپولوس و تیری (۲۰۱۱)، نشان داد افرادی که در فرایند یادگیری مادام‌العمر فعال‌تر هستند دارای سطوح بالاتری از کارآفرینی اجتماعی هستند.

مطالعه کانان و عثمان (۲۰۱۴)، با بررسی سواد دیجیتال در ترکیه نشان می‌دهد که سواد دیجیتال تأثیر مستقیمی بر کارآفرینی اجتماعی دارد.

پژوهش اردوغان و همکارانش (۲۰۱۸)، با هدف تعیین رابطه بین تمایل به یادگیری مادام‌العمر معلمان آینده‌نگر و ویژگی‌های کارآفرینی اجتماعی و تأثیر کارآفرینی اجتماعی بر تمایل به یادگیری مادام‌العمر است. در نتیجه تجزیه و تحلیل مشخص شد که بین گرایش‌های یادگیری مادام‌العمر و ویژگی‌های کارآفرینی اجتماعی دانشجویان دانشکده علوم تربیتی رابطه وجود دارد. با توجه به یافته‌های مطالعه، بین تمایلات یادگیری مادام‌العمر و ویژگی‌های کارآفرینی اجتماعی در سطح ۰/۷۴ رابطه مثبت و معنادار یافت شد.

اکرم و کوما (۲۰۱۷)، با پژوهش خود با هدف تعیین سطح پیش‌بینی‌کننده ویژگی‌های کارآفرینی اجتماعی با ویژگی‌های شخصیتی داوطلبان معلم پرداختند. نتایج به دست آمده در تحقیق به شرح زیر است؛ مشخص شد که بین برون‌گرایی معلمان پیش از خدمت، گشودگی به تجربه، خودکنترلی، ویژگی‌های شخصیتی سازگار و سطوح کارآفرینی اجتماعی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. هیچ رابطه‌ای بین ویژگی شخصیت روان رنجور و سطح کارآفرینی اجتماعی یافت نشد. در نتیجه تحلیل رگرسیون به این نتیجه رسید که ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی و گشودگی به تجربه با هم‌سطح کارآفرینی اجتماعی داوطلبان معلم را ۳۷ درصد پیش‌بینی می‌کنند. در نتیجه تحلیل رگرسیون گام به گام به این نتیجه رسیدند که ویژگی شخصیتی گشودگی به تجربه، سطح کارآفرینی اجتماعی را ۲۵ درصد و ویژگی شخصیتی برون‌گرایی را ۱۲ درصد پیش‌بینی می‌کند. در نتیجه استفاده از شبکه‌های - اجتماعی مجازی سبب افزایش قابلیت‌های کارآفرینی و کسب‌وکاری اشخاص می‌شود.

نتایج مطالعه اردوغان و همکارانش (۲۰۱۸)، نشان می‌دهد که فراوانی استفاده از ابزارهای وب ۲ به‌طور غیرمستقیم بر کارآفرینی اجتماعی تأثیر می‌گذارد. از طریق این یافته استفاده

مدرسه در معلمان مدارس هوشمند منطقه ۵ شهر تهران در سطح آلفای ۰/۰۵ هستند.

اصغرنژاد (۱۳۹۹)، پژوهشی با هدف بررسی رابطه سواد دیجیتالی با عملکرد شغلی معلمان شهر دهدشت در بین معلمان متوسطه اول شهر دهدشت در سال ۱۳۹۹ انجام داد. خرده مقیاس‌های درک تجربیات دیجیتال، یافتن اطلاعات، کاربرد اطلاعات، ابزارها و تعامل آنلاین، مدیریت ارتباطات و اطلاعات، به ترتیب قادرند ۸/۳۳، ۷/۱۵، ۹/۱۸، ۳/۱۶ درصد از تغییرات متغیر افزایش عملکرد شغلی معلمان را پیش‌بینی کنند. از بین مؤلفه‌های پژوهش، بعد درک تجربیات دیجیتال، بیش‌ترین و بعد یافتن اطلاعات، کمترین قدرت پیش‌بینی حضور اجتماعی زنان را دارند. هم‌چنین، بعد همکاری و اشتراک محتوای دیجیتالی، رابطه معناداری با عملکرد شغلی معلمان نداشت.

صفایی کنجین و همکاران (۱۴۰۰)، با هدف بررسی نقش میانجی ویژگی‌های شبکه اجتماعی کارآفرینان در ارتباط عوامل تأثیرگذار شبکه‌های اجتماعی بر توسعه کارآفرینی کسب‌وکارهای خانگی انجام گرفت به این نتایج دست یافتند که عوامل تأثیرگذار شبکه‌های اجتماعی هم به‌صورت مستقیم و هم باواسطه با ویژگی‌های شبکه اجتماعی کارآفرینان بر توسعه کارآفرینی کسب‌وکارهای خانگی تأثیر مثبت دارند. با توجه به تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر کسب‌وکارهای خانگی، نتیجه می‌شود، توسعه این شبکه‌های اجتماعی می‌تواند به توسعه کسب‌وکارهای خانگی منجر شود. در همین راستا لازم است، اقدامات لازم برای این مهم صورت گیرد.

اسکلتر (۲۰۰۸)، در پژوهشی با موضوع محیط‌های یادگیری شخصی وب ۲ و آینده سیستم‌های مدیریت یادگیری به این نتایج رسید که: وب ۲ بر سواد دیجیتال و مهارت‌های یادگیری مادام‌العمر تأثیر دارد در حالی که سواد دیجیتال و مهارت‌های یادگیری مادام‌العمر بر کارآفرینی اجتماعی تأثیر می‌گذارند.

خالد (۲۰۱۰)، در بررسی نقش فناوری‌های وب ۲ برای دانش‌سازي در آموزش عالی بین معلمان و دانش‌آموزان نتیجه می‌گیرد استفاده از ابزارهای وب ۲ در آموزش باعث بهبود سطوح مهارت‌های مشارکتی، پیشرفت دانش‌آموزان و سواد اطلاعاتی دیجیتال می‌شود.

آتا (۲۰۱۱)، در نتیجه تحقیق سواد اطلاعاتی خودکارآمدی سطح زبان خارجی، مالکیت کامپیوتر، فراوانی استفاده از اینترنت با فن‌آوری‌های وب ۲،۰ (وبلاگ، ویکی، پادکست، سایت‌های اشتراک‌گذاری ویدیو، فیس‌بوک) نشان داد که بین آن‌ها تفاوت

معادلات ساختاری این متغیرها به صورت کامل پرداخته شده است. پژوهش حاضر از نظر آشکارسازی متغیرهای مؤثر در آموزش افراد کارآفرین اجتماعی و تأکید بر اهمیت این متغیرها حائز اهمیت است.

روش انجام پژوهش

پژوهش حاضر یک پژوهش کاربردی از نوع همبستگی است و با استفاده از روش پیمایشی اجرا شده است. با توجه به نقش برجسته معلمان در جامعه، اهمیت سواد دیجیتال در تعلیم و تربیت، و وجود پتانسیل کارآفرینی در جامعه معلمان و تأثیرگذاری آن‌ها بر دانش‌آموزان، ۷۰۰ نفر از آنان که در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ در سه مقطع تحصیلی در شهر روانسر به تدریس مشغول بودند، به عنوان جامعه آماری انتخاب شدند. حجم نمونه نیز با استفاده از فرمول کوکران، ۲۵۰ نفر تعیین شد.

در پاسخدهی به پرسشنامه‌ها که به صورت آنلاین طراحی و توزیع شدند ۲۴۱ نفر از معلمان در تکمیل و ارسال پرسشنامه‌ها همکاری داشتند. روش نمونه‌گیری مورد استفاده در این پژوهش، روش در دسترس است. در این پژوهش، جهت ارزیابی کارآفرینی اجتماعی از پرسشنامه استاندارد ۲۱ سؤالی کوناگلی و گوگوس^۱ (۲۰۱۳) استفاده شده است. پایایی این پرسشنامه در پژوهش کوناگلی و گوگوس (۲۰۱۳) برابر با ۰/۸۵ گزارش شده است و از ۰/۷ بزرگ‌تر می‌باشد (جدول ۱). جهت ارزیابی روندهای یادگیری مادام‌العمر از پرسشنامه استاندارد ۱۷ سؤالی دویگوراردوغان و آرسال^۲ (۲۰۱۶) استفاده شده است. پایایی این پرسشنامه در پژوهش دویگوراردوغان و آرسال (۲۰۱۶) برابر با ۰/۹۳ گزارش شده است (جدول ۱) و از ۰/۷ بزرگ‌تر می‌باشد. جهت ارزیابی سواد دیجیتال از پرسشنامه استاندارد ۱۷ سؤالی هاماتوغلو^۳ و همکاران (۲۰۱۲) استفاده شده است. پایایی این پرسشنامه در پژوهش‌ها ماتوغلو و همکاران (۲۰۱۲) برابر با ۰/۹۳ گزارش شده است (جدول ۱) و از ۰/۷ بزرگ‌تر می‌باشد. جهت ارزیابی استفاده از وب ۲ از پرسشنامه استاندارد ۷ سؤالی هرزوم^۴ (۲۰۱۰) استفاده شده است. در این پژوهش، پرسشنامه به صورت الکترونیکی طراحی و لینک آن به گروه‌های تلگرامی و واتس‌اپی معلمان شهرستان روانسر ارسال شد. در این پژوهش جهت هنجاریابی و بررسی روایی محتوایی پرسشنامه، از نظرات پنج نفر از استادان حوزه تکنولوژی آموزشی و علم اطلاعات و دانش‌شناسی بهره گرفته شد. جهت بررسی پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. چنانچه ضریب

بیشتر از ابزارهای وب ۲ در برنامه‌های آموزشی برای دانش-آموزان، روندهای یادگیری مادام‌العمر و سواد دیجیتالی را افزایش می‌دهد و به طور غیرمستقیم به مهارت‌های کارآفرینی اجتماعی کمک می‌کند.

مون و بای (۲۰۲۰)، مفهوم چند جزئی سواد دیجیتال را به عنوان پیش‌بینی‌کننده مدنی مورد بررسی قرار دادند و از چهار مؤلفه اصلی سواد دیجیتال مانند مهارت‌های فنی، استفاده از اطلاعات، ارتباط و ایجاد. یک نظرسنجی سراسری، بیش از ۲۵۰۰ دانش‌آموز کره جنوبی نشان دادند که همه مؤلفه‌ها جز مهارت‌های فنی پیش‌بینی‌کننده معنی‌داری بودند.

پژوهش سامانی و همکاران (۲۰۱۹)، داد که مفهوم سواد به دلیل رشد مداوم فناوری و معرفی ابزارهای دیجیتال، جهشی مفهومی داشته است. سواد دیجیتال که اغلب به عنوان یکی از اجزای مهم سوادآموزی مدرن ذکر می‌شود، توجه قابل توجهی را به خود جلب کرده است. از آنجایی که نقش ویژگی‌های اجتماعی - جمعیت‌شناختی مانند جنسیت، محل سکونت، دسترسی به ابزارهای دیجیتال، رشته‌های تحصیلی، سطح دانشگاه و تجربه قبلی با این ابزارها در سواد دیجیتال بسیار تعیین‌کننده است. نتایج نشان داد که تمامی متغیرهای جمعیت‌شناختی-اجتماعی منتخب به طور معناداری بر سواد دیجیتالی دانش‌آموزان مؤثر بودند.

در مورد نقش تکنولوژی آموزشی اوزلم کاراکیش (۲۰۲۲)، با پژوهشی پیرامون عوامل مؤثر بر رفتار معلمان در هنگام بهره‌گیری از فناوری آموزشی به هنگام پاندمی کرونا بر این باور است که بهره‌گیری از فناوری‌های آموزشی به طور مستقیم و غیرمستقیم تحت تأثیر میزان علاقه به فناوری‌های آموزشی از جانب معلمان و دانش‌آموزان است.

جمع‌بندی پیشینه‌های صورت گرفته می‌توان به وجود همبستگی بین متغیرهای یادگیری مادام‌العمر، سواد دیجیتال و ابزارهای وب ۲ با کارآفرینی اجتماعی پی برد. همچنین بهره‌گیری پژوهشگران از نقش فناوری‌های دیجیتال و عوامل تأثیرگذار شبکه‌های اجتماعی بر افزایش سواد دیجیتال برای مهارت‌آموزی، بهبود سطح مهارت‌های مشارکتی و بالابردن اطلاعات عمومی در مدیریت فایل‌ها در حوزه آموزش مورد توجه بوده است. توسعه کارآفرینی اجتماعی نیز باعث کاهش آسیب‌های اجتماعی، فقر، ایجاد اشتغال و توسعه اجتماعی می‌شود. اما هر کدام از پژوهشگران ترجیح داده‌اند که هریک به طور مستقل به ارتباط یک یا دو متغیر بپردازند. در این پژوهش به بررسی رابطه این متغیرها با ویژگی‌های کارآفرینی اجتماعی در بین معلمان و تبیین و ارائه مدل‌های ارتباطی با مدل‌سازی

1. Konakli & Gogus
2. Gur-Erdogan & Aرسال
3. Hamutoglu
4. Horzum

آلفای کرونباخ برای پرسشنامه‌ای بزرگ‌تر از ۰/۷ است آن پایایی پرسشنامه‌ها در جدول ۱ ارائه شده است. پرسشنامه از پایایی قابل قبولی برخوردار است. نتایج مربوط به

جدول ۱. ضریب آلفای کرونباخ جهت بررسی پایایی پرسشنامه

پرسشنامه	تعداد سؤال	پایایی پرسشنامه	ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده در پژوهش حاضر
تمایل به یادگیری	۱۱	۰/۸۶	۰/۸۳۴
آمادگی برای بهبود عملکرد	۶	۰/۸۶	۰/۸۰۸
یادگیری مادام‌العمر	۱۷	۰/۸۲	۰/۸۹۴
نگرش	۷	۰/۸۸	۰/۸۵۳
فنی	۶	۰/۸۹	۰/۹۰۳
شناختی	۲	۰/۷۰	۰/۸۰۵
اجتماعی	۲	۰/۷۲	۰/۷۷۹
سواد دیجیتال	۱۷	۰/۹۳	۰/۹۳۶
اعتماد به نفس	۸	۰/۷۰	۰/۸۴۷
خلاقیت فردی	۶	۰/۷۷	۰/۸۷۹
ریسک‌پذیری	۷	۰/۷۲	۰/۷۷۶
کارآفرینی اجتماعی	۲۱	۰/۸۵	۰/۹۰۷
استفاده از وب ۲	۷	-	۰/۷۳۱

یافته‌های پژوهش

در این قسمت شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش شامل، میانگین، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی و ضریب همبستگی در جدول ۲ ارائه شده است.

جهت تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده، ابتدا داده‌ها در نرم‌افزار اس. پی. اس. اس نسخه ۲۲ وارد گردید. سپس، با استفاده از آمار توصیفی، جدول توزیع فراوانی متغیرهای جمعیت‌شناختی به دست آمد. در نهایت، جهت آزمون فرضیه‌های پژوهش، از مدل‌سازی معادلات ساختاری در نرم‌افزار وارپ پی. ال. اس استفاده شد.

جدول ۲. میانگین، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی و همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی	۱	۲	۳	۴
کارآفرینی اجتماعی	۴/۰۶۲	۰/۴۹۸	-۰/۷۷۸	۴/۲۵۳	۱			
سواد دیجیتال	۳/۹۰۴	۰/۶۴۸	-۰/۴۰۷	۰/۴۱۴	۰/۶۲۴**	۱		
یادگیری مادام‌العمر	۴/۳۴۹	۰/۴۴۹	-۱/۲۶۸	۵/۲۲۷	۰/۵۸۵**	۰/۵۲۸**	۱	
استفاده از ابزارهای وب ۲	۱/۴۵۴	۰/۵۷۴	-۰/۰۴۶	-۰/۰۱۴	۰/۱۰۹ ^{NS}	۰/۳۲۳**	۰/۰۶۹ ^{NS}	۱

**معنی‌داری در سطح ۰/۰۵؛ ^{NS}عدم معنی‌داری.

آزمون فرضیه‌های پژوهش

در ابتدا به بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها پرداخته می‌شود. جهت بررسی نرمال بودن متغیرهای پژوهش آزمون کلموگروف-اسمیرنوف استفاده شده است که نتایج مربوط به آن در جدول ۳ ارائه شده است.

همان‌طور که در جدول ۲ ملاحظه می‌شود، شاخص کشیدگی برای دو متغیر کارآفرینی اجتماعی و یادگیری مادام‌العمر خارج از بازه (+۳، -۳) قرار گرفته است که نشان‌دهنده عدم نرمال بودن توزیع این دو متغیر است. همچنین، ضریب همبستگی بین استفاده از ابزارهای وب ۲ با دو متغیر کارآفرینی اجتماعی و یادگیری مادام‌العمر ضعیف و از نظر آماری معنی‌دار نیست. اما همبستگی بین سایر متغیرها معنی‌دار می‌باشد.

جدول ۳. نتایج آزمون نرمال بودن متغیرهای پژوهش

متغیر	آماره کلموگروف-اسمیرنوف	سطح معناداری
اعتماد به نفس	۰/۰۷۷	۰/۰۰۱*
خلاقیت فردی	۰/۱۳۸	۰/۰۰۱*
ریسک‌پذیری	۰/۰۸۸	۰/۰۰۱*
کارآفرینی اجتماعی	۰/۰۵۸	۰/۰۵۳ ^{NS}
نگرش	۰/۱۰۰	۰/۰۰۱*
فنی	۰/۰۷۲	۰/۰۰۳*
شناختی	۰/۲۰۸	۰/۰۰۱*
اجتماعی	۰/۱۸۴	۰/۰۰۱*
سواد دیجیتال	۰/۰۴۵	۰/۲۰۰ ^{NS}
تمایل به یادگیری	۰/۰۷۴	۰/۰۰۳*
آمادگی برای بهبود عملکرد	۰/۱۱۲	۰/۰۰۱*
یادگیری مادام‌العمر	۰/۰۷۳	۰/۰۰۳*
استفاده از ابزارهای وب ۲	۰/۰۷۲	۰/۰۰۴*

* معنی‌داری در سطح ۰/۰۵.

همان‌گونه که در جدول ۳ ملاحظه می‌شود سطح معناداری مربوط به آماره کلموگروف-اسمیرنوف برای تمامی متغیرها و مؤلفه‌های آن‌ها (جز دو متغیر سواد دیجیتال و کارآفرینی اجتماعی) از ۰/۰۵ کوچک‌تر شده است. بنابراین، این متغیرها از توزیع نرمال پیروی نمی‌کنند.

جهت برازش مدل کلی و آزمون فرضیه‌های پژوهش، با توجه به عدم نرمال بودن توزیع بعضی از متغیرها، از مدل‌یابی معادلات ساختاری در نرم‌افزار وارپ پی. ال. اس استفاده شد. به‌منظور برازش مدل کلی پژوهش از شاخص‌های برازندگی مدل معادلات ساختاری استفاده بعمل آمد که براساس آن، شاخص‌ها بدین گونه برآورد شده است:

ارزیابی مدل ساختاری

نرم‌افزار وارپ پی. ال. اس. چهار شاخص را برای برازندگی مدل ارائه می‌دهد که عبارت‌اند از: متوسط ضریب مسیر^۱، ضریب تعیین^۲، ضریب تعیین تعدیل شده^۳ و متوسط عامل تورم^۴ واریانس. مقادیر^۵ این شاخص‌ها در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴. شاخص‌های برازندگی مدل پژوهش

معیار	مقدار محاسبه شده	سطح معنی‌داری	مقدار قابل قبول	نتیجه
متوسط ضریب مسیر	۰/۲۵۳	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۱ < سطح معنی‌داری	تأیید
ضریب تعیین	۰/۲۰۹	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۱ < سطح معنی‌داری	تأیید
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۲۰۴	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۱ < سطح معنی‌داری	تأیید
متوسط عامل تورم واریانس	۱/۵۴۶	-	کمتر از ۳/۳ ^۵	تأیید

1. Average Path Coefficient (APC)
2. Average R-Squared (ARS)
3. Average adjusted R-squared (AARS)
4. Average Block VIF (AVIF)

۵. در صورتی که کمتر از ۳/۳ باشد نشان دهنده برازش عالی مدل است.

ارزیابی قدرت پیش‌بین مدل

برای بررسی قدرت پیش‌بین مدل از معیار ضریب تعیین (R^2) و ضریب پیش‌بین (Q^2) استفاده می‌شود. مقادیر محاسبه شده برای این دو معیار در جدول ۵ ارائه شده است.

همان‌طور که در جدول ۴ ملاحظه می‌شود، سطح معنی‌داری برای متوسط ضریب مسیر، ضریب تعیین، ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰/۰۰۰۱ شده و از ۰/۰۰۱ کوچک‌تر می‌باشد. همچنین متوسط عامل تورم واریانس برابر با ۱/۵۴۶ شده و از ۳/۳ کوچک‌تر شده است که نشان‌دهنده برازش عالی مدل است.

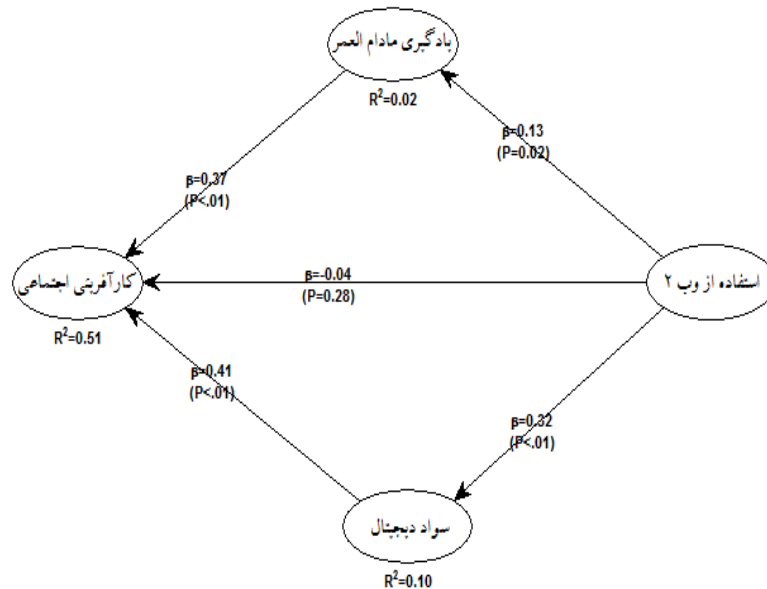
جدول ۵. ارزیابی قدرت پیش‌بین مدل پژوهش

متغیر	یادگیری مادام‌العمر	سواد دیجیتال	کارآفرینی اجتماعی
ضریب تعیین	۰/۰۱۶	۰/۱۰۱	۰/۵۱۰
ضریب پیش‌بین	۰/۰۱۸	۰/۱۰۴	۰/۵۲۰

تفسیر نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

شکل ۱ نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش و روابط ساختاری بین متغیرهای مدل پژوهش را نشان می‌دهند. معیار تأیید یا رد فرضیه‌های پژوهش، سطح معنی‌داری و آماره تی است. اگر سطح معنی‌داری فرضیه‌ای کمتر از ۰/۰۵ باشد، یا آماره تی مربوط به آن خارج از بازه (۱/۹۶, ۱/۹۶-) قرار داشته باشد آن فرضیه در سطح خطای پنج درصد تأیید می‌شود.

همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود تمامی ضرایب جز ضریب تعیین متغیر یادگیری مادام‌العمر در حد مطلوب هستند، لذا مدل مذکور از ظرفیت و توان پیش‌بین لازم برخوردار است. بنابراین، می‌توان گفت که مدل پژوهش به خوبی برازش شده است، پس مورد تأیید قرار می‌گیرد. در واقع شاخص‌های موردنظر، کیفیت مدل مفهومی را مطلوب ارزیابی می‌کنند. از این‌رو بعد از تأیید مدل می‌توان نتایج تحلیل ساختاری را در آزمون فرضیه‌ها استفاده کرد و به تفسیر آن‌ها پرداخت.

شکل ۱. نتایج کلی برآورد مدل مفهومی پژوهش

خارج از بازه (۱/۹۶, ۱/۹۶-) قرار دارد. همچنین، سطح معنی‌داری مربوط به آن برابر با ۰/۰۰۱ شده و از ۰/۰۵ کوچک‌تر می‌باشد و علامت ضریب مسیر نیز مثبت می‌باشد. بنابراین، می‌توان گفت که یادگیری مادام‌العمر بر کارآفرینی اجتماعی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد.

تفسیر فرضیه اول پژوهش

فرضیه اول پژوهش به نقش مثبت و معنی‌دار یادگیری مادام‌العمر بر کارآفرینی اجتماعی می‌پردازد. همان‌طور که در شکل ۱ و جدول ۶ ملاحظه می‌گردد، ضریب مسیر این رابطه برابر با ۰/۳۷۵ و آماره تی مربوط به آن برابر با ۶/۲۱ شده است که

همچنین، سطح معنی‌داری مربوط به آن برابر با ۰/۰۲۲ شده و از ۰/۰۵ کوچک‌تر است و علامت ضریب مسیر نیز مثبت می‌باشد. بنابراین، می‌توان گفت که استفاده از ابزارهای وب ۲ بر یادگیری مادام‌العمر تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد. ضریب تعیین برای متغیر یادگیری مادام‌العمر برابر با ۰/۰۲ شده است که نشان‌دهنده این است که تنها ۲ درصد از تغییرات متغیر یادگیری مادام‌العمر به متغیر مستقل استفاده از ابزارهای وب ۲ مربوط می‌شود. که نشان‌دهنده این است که این رابطه ضعیف است و تأثیر استفاده از ابزارهای وب ۲ بر یادگیری مادام‌العمر قوی نیست.

تفسیر فرضیه پنجم پژوهش

فرضیه پنجم پژوهش به نقش مثبت و معنی‌دار استفاده از ابزارهای وب ۲ بر سواد دیجیتال می‌پردازد. همان‌طور که در شکل ۴-۱ و جدول ۶ ملاحظه می‌گردد، ضریب مسیر این رابطه برابر با ۰/۳۱۷ و آماره تی مربوط به آن برابر با ۵/۲۰۶ شده است که خارج از بازه (۱/۹۶, ۱/۹۶-) قرار دارد. همچنین، سطح معنی‌داری مربوط به آن برابر با ۰/۰۰۱ شده و از ۰/۰۵ کوچک‌تر می‌باشد و علامت ضریب مسیر نیز مثبت است. بنابراین، می‌توان گفت که استفاده از ابزارهای وب ۲ بر سواد دیجیتال تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد. ضریب تعیین برای متغیر سواد دیجیتال برابر با ۰/۱۰ شده است که نشان‌دهنده این است که تنها ۱۰ درصد از تغییرات متغیر سواد دیجیتال به متغیر مستقل استفاده از ابزارهای وب ۲ مربوط می‌شود. که نشان‌دهنده این است که این رابطه زیاد قوی نیست و تأثیر استفاده از ابزارهای وب ۲ بر سواد دیجیتال در سطح متوسط است.

به‌طور کلی، خلاصه نتایج حاصل از برآورد مدل مفهومی پژوهش و روابط بین متغیرهای پژوهش در جدول ۶ ارائه شده است.

تفسیر فرضیه دوم پژوهش

فرضیه دوم پژوهش به نقش مثبت و معنی‌دار سواد دیجیتال بر کارآفرینی اجتماعی می‌پردازد. همان‌طور که در شکل ۱ و جدول ۶ ملاحظه می‌گردد، ضریب مسیر این رابطه برابر با ۰/۴۰۹ و آماره تی مربوط به آن برابر با ۶/۸۲ شده است که خارج از بازه (۱/۹۶, ۱/۹۶-) قرار دارد. همچنین، سطح معنی‌داری مربوط به آن برابر با ۰/۰۰۱ شده و از ۰/۰۵ کوچک‌تر است و علامت ضریب مسیر نیز مثبت می‌باشد. بنابراین، می‌توان گفت که سواد دیجیتال بر کارآفرینی اجتماعی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد.

تفسیر فرضیه سوم پژوهش

فرضیه سوم پژوهش به نقش مثبت و معنی‌دار استفاده از ابزارهای وب ۲ بر کارآفرینی اجتماعی می‌پردازد. همان‌طور که در شکل ۴-۱ و جدول ۷-۴ ملاحظه می‌گردد، ضریب مسیر این رابطه برابر با ۰/۰۳۸- و آماره تی مربوط به آن برابر با ۰/۵۹۳- شده است که داخل بازه (۱/۹۶, ۱/۹۶-) قرار دارد. همچنین، سطح معنی‌داری مربوط به آن برابر با ۰/۲۷۷ شده و از ۰/۰۵ بزرگ‌تر است. بنابراین، می‌توان گفت که استفاده از ابزارهای وب ۲ بر کارآفرینی اجتماعی تأثیر معنی‌داری ندارد. ضریب تعیین برای متغیر کارآفرینی اجتماعی برابر با ۰/۵۱ شده است که نشان‌دهنده این است که ۵۱ درصد از تغییرات متغیر کارآفرینی اجتماعی به متغیرهای مستقل سواد دیجیتال و یادگیری مادام‌العمر مربوط می‌شود.

تفسیر فرضیه چهارم پژوهش

فرضیه چهارم پژوهش به تأثیر مثبت و معنی‌دار استفاده از ابزارهای وب ۲ بر یادگیری مادام‌العمر می‌پردازد. همان‌طور که در شکل ۴-۱ و جدول ۷-۴ ملاحظه می‌گردد، ضریب مسیر این رابطه برابر با ۰/۱۲۷ و آماره تی مربوط به آن برابر با ۲/۰۲۱ شده است که خارج از بازه (۱/۹۶, ۱/۹۶-) قرار دارد.

جدول ۶. خلاصه نتایج حاصل از برآورد مدل مفهومی پژوهش و روابط بین متغیرهای پژوهش

آماره تی	انحراف استاندارد	تأثیر			متغیر وابسته	متغیر مستقل
		غیر مستقیم	مستقیم	کل		
۶/۲۱۴	۰/۰۶۰	-	۰/۳۷۵**	۰/۳۷۵	کارآفرینی اجتماعی	یادگیری مادام‌العمر
۶/۸۱۶	۰/۰۶۰	-	۰/۴۰۹**	۰/۴۰۹	کارآفرینی اجتماعی	سواد دیجیتال
-۰/۵۹۳	۰/۰۶۴	۰/۱۷۷**	-۰/۰۳۸ ^{NS}	۰/۱۳۹	کارآفرینی اجتماعی	استفاده از ابزارهای وب ۲
۲/۰۲۱	۰/۰۶۳	-	۰/۱۲۷*	۰/۱۲۷	یادگیری مادام‌العمر	استفاده از ابزارهای وب ۲
۵/۲۰۶	۰/۰۶۱	-	۰/۳۱۷**	۰/۳۱۷	سواد دیجیتال	استفاده از ابزارهای وب ۲

** معنی‌داری در سطح ۰/۰۱؛ * معنی‌داری در سطح ۰/۰۵؛ ^{NS} عدم معنی‌داری.

بحث و نتیجه‌گیری

و مصطفی کایا^۴، ۲۰۲۲) به این دلایل که در بین جامعه معلمان و در حوزه آموزش و پرورش در بین دانش‌آموزان و معلمان بررسی را انجام داده‌اند و با توجه به اینکه امروزه استفاده از فضای مجازی و نرم‌افزارهای دیجیتال در تمامی دنیا همه‌گیر شده است همسو است.

برای تبیین این رابطه و چگونگی تأثیر بر یکدیگر می‌توان گفت سواد دیجیتالی به‌عنوان قابلیت‌های مناسب یک فرد برای زندگی، یادگیری و کار در جامعه دیجیتالی توصیف کرد. با عصر دیجیتال، یادگیری دیجیتال و سواد دیجیتال با مفهوم کارآفرینی نیز شروع به تغییر کرده است. همان‌طور که افراد با دیگران تعامل می‌کنند و به‌صورت آنلاین با دیگران ارتباط دارند، سواد دیجیتالی که شامل یادگیری و ترکیبی از مهارت‌های فناوری عملکردی، تفکر انتقادی، مهارت‌های مشارکتی و آگاهی اجتماعی است، نقش مهمی در ظهور کارآفرینی اجتماعی ایفا می‌کند. بنابراین می‌توان گفت سواد فناوری و دیجیتال در معلمان می‌تواند باعث افزایش اعتماد به نفس برای ایفای نقش سازنده در انتقال مفاهیم کارآفرینی اجتماعی به دانش‌آموزان باشد. معلمانی که سواد دیجیتال بالاتری دارند، در تدریس در فضای دیجیتال و استفاده از نرم‌افزارهای آموزشی مشکل‌چندانی نخواهند داشت و این امر موجب بهبود عملکرد آن‌ها در این زمینه می‌شود.

نتایج تحلیل داده‌ها نشان داد که استفاده از ابزارهای وب ۲ بر کارآفرینی اجتماعی تأثیر معناداری ندارد. نتیجه این فرضیه با نتایج پژوهش (اردوغان، ۲۰۱۸) که فراوانی استفاده از ابزارهای وب ۲ به‌طور غیرمستقیم بر کارآفرینی اجتماعی تأثیر می‌گذارد، با توجه به اینکه از پرسشنامه‌های مشترک برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شده است نسبتاً همسو است. و با پژوهش اکرم و کوما (۲۰۱۷) که از پرسشنامه شخصیتی پنج‌عاملی استفاده شده است، پژوهش خالد (۲۰۱۰)؛ هیوز^۵، ۲۰۱۶) به دلیل اینکه جامعه پژوهش از نظر موقعیت شغلی متفاوت بودند، همسویی ندارد.

در تبیین این فرضیه، وب ۲ را می‌توان به‌عنوان رویکردی نوین در به اشتراک گذاشتن داده‌ها در فضای اینترنت و راهی برای انتقال افکار و دیدگاه‌ها و دستاوردهای علمی و پژوهشی و نیز به‌عنوان دریافت و جستجوی یافته‌های جدید برشمرد. در وب ۲ کاربر صرفاً در فرآیندی جمعی و غیرمتمرکز به تولید محتوا می‌پردازد و در چرخه حیات وب جدید نقشی مستقیم و مؤثر ایفا می‌کند. نکته کلیدی در وب ۲ مشارکت کاربران با

نتایج تحلیل داده‌ها نشان داد که یادگیری مادام‌العمر بر کارآفرینی اجتماعی معلمان تأثیر مثبت و معناداری دارد. این نتیجه با نتایج پژوهش اسکلترا^۱ (۲۰۰۸)، رابطه بین زندگی و روندهای یادگیری مادام‌العمر و ویژگی‌های کارآفرینی اجتماعی (سزن- گول تکین و گور- اردوغان^۲، ۲۰۱۶) که به اهمیت روحیه کارآفرینی در یادگیری مادام‌العمر مانند این پژوهش که در بین جامعه معلمان تأکید داشت همسویی دارد. و با پژوهش مورفوپولوس و تایری، (۲۰۱۱). با این نتیجه، که افرادی که در فرایند یادگیری مادام‌العمر فعال‌تر هستند دارای سطوح بالاتری از کارآفرینی اجتماعی هستند، که به بررسی کارآفرینی اجتماعی به‌عنوان یک فرصت یادگیری مادام‌العمر می‌پردازد. همخوانی دارد.

در تبیین نقش یادگیری مادام‌العمر و ارتباط آن با کارآفرینی اجتماعی با توجه به نتایج حاصل از برآورد مدل مفهومی پژوهش در جدول ۴-۷، می‌توان گفت یادگیری مادام‌العمر شامل دانش ضمنی و صریح است و افراد مهارت‌ها و تجربیات خود را به دست می‌آورند تا نقش مهمی در تحقق یادگیری مستمر داشته باشند. در واقع یادگیری مادام‌العمر، فرایندی است که طی آن معلمان از طریق فرصت‌های یادگیری، دانش، مهارت‌ها و علایق خود را در زندگی توسعه می‌دهند. کارآفرینی اجتماعی به‌عنوان یکی از فرصت‌های یادگیری مادام‌العمر در نظر گرفته می‌شود. یادگیری مادام‌العمر موجب می‌شود جوامع سازنده‌تر باشند چرا وقتی افراد یادگیرندگان مادام‌العمر باشند، به‌طور مداوم مهارت‌های جدیدی یاد می‌گیرند و بهتر می‌توانند با تغییرات مطابقت پیدا کنند. افراد فعال در حوزه یادگیری مستمر، دارای قدرت خود راهبری یا خودحمایتی هستند که در نتیجه باعث تقویت اعتمادبه‌نفس و کارآمدی در انجام فعالیت‌های اجتماعی و ایفای نقش در تصمیم‌گیری‌ها، با داشتن نگرش خلاقانه، پیگیر، حساس و واقع بینانه خود، می‌توانند تغییراتی ایجاد کنند و اعتماد جامعه را جلب کنند و به‌عنوان کارآفرین اجتماعی به نوآوری در راستای اهداف اجتماعی بپردازند.

نتایج تحلیل داده‌ها نشان داد که سواد دیجیتال بر کارآفرینی اجتماعی تأثیر مثبت و معناداری دارد. این نتیجه با نتایج یزدان‌پناه و بوربور (۱۳۹۷)، اصغرزاده (۱۳۹۹)، ترکاشوند و سهرابی (۱۳۹۹)، رجبی (۱۴۰۰)؛ سامانی و همکاران، ۲۰۱۹، اردوغان و همکاران، ۲۰۱۸؛ جانان گونگورن^۳، ۲۰۱۴)؛ میتات

1. Sclater
2. Sezen-Gültekin & Gür-Erdoğan
3. Canan Güngören

معناداری دارد و این نتیجه با نتایج پژوهش‌های شفیع‌پور مطلق و نظری (۱۳۹۲)، مرادی و هداوند (۱۳۹۶)؛ خالد، ۲۰۱۰؛ اردوغان؛ و همکاران، ۲۰۱۸)، همسو بوده است. یافته‌های حاصل بیانگر این مطلب است که توسعه میزان استفاده از ابزارهای وب ۲ می‌تواند تقویت‌کننده و راهکاری برای افزایش سواد دیجیتال و آشنایی با فناوری جدید در معلمان باشد. نتایج مطالعات پژوهشگران فوق نشان می‌دهد که کاربرد وب ۲ در آموزش، یادگیری و استفاده از محتوای دیجیتال به دلیل ویژگی‌هایی همچون ماهیت تعاملی، تولید محتوا با مشارکت فعالانه فراگیران و تحقق رویکرد ساخت‌گرایی در فرآیند آموزش منشأ تحولات جدید در این حوزه به شمار می‌رود.

براساس یافته‌های پژوهش می‌توان به این نتیجه رسید که سواد دیجیتال و فناوری به مجموعه توانایی‌هایی گفته می‌شود که براساس آن افراد می‌توانند تشخیص دهند که چه زمانی و چگونه از اطلاعات خود در جستجو، ارزیابی و استفاده کارآمد از آن بهره ببرند و این مهارت‌ها به افراد کمک می‌کنند تا بدون تنش و مخاطره از رایانه‌ها و فضای الکترونیکی استفاده کنند. امروزه امکان دسترسی به ساختار درس و منابع اطلاعاتی و سایر ساختارهای محتوایی با حداقل سواد دیجیتال میسر است و مسئله کیفیت آموزش و اثربخشی نظام‌های آموزشی از مهم‌ترین دغدغه‌های نظام‌های آموزشی و دست‌اندرکاران و تصمیم‌سازان امر توسعه در هر کشوری می‌باشد. با استفاده آسان از ابزار وب ۲ مانند پادکست‌ها، وبلاگ‌ها و ویکی‌ها و شبکه‌های اجتماعی، آموزش الکترونیکی تبدیل به یک مکانیسم محبوب در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی و مدارس شده است و بهره‌گیری از راهبردهای یادگیری الکترونیکی از قبیل دیداری، شنیداری و لمسی به روابط و گفتگو بیشتر و در نتیجه به شناخت و درک و فهم بیشتر فراگیران در خصوص مفاهیم منجر می‌شود. در نتیجه میزان بهره‌گیری و استفاده از انواع ابزارهای اینترنتی و وب ۲ می‌تواند باعث افزایش و تقویت سواد فناوری و سواد دیجیتال در ابعاد (نگرشی، فنی، شناختی و اجتماعی-عاطفی) معلمان شود.

به‌طور کلی می‌توان گفت روندهای یادگیری مادام‌العمر، سطوح سواد دیجیتال و استفاده از ابزارها نقش قابل‌توجهی بر ویژگی‌های کارآفرینی اجتماعی دارند. افرادی که دارای سطوح بالای سواد دیجیتال هستند، بهترین بهره‌وری از ابزارها را خواهند داشت و از طریق استفاده مؤثر از آن‌ها، بر مهارت‌های کارآفرینی اجتماعی تسلط خواهند یافت. به عبارت دیگر، یادگیری مادام‌العمر، سطوح سواد دیجیتال و استفاده از ابزارهای وب ۲، افراد را به سوی پیشرفت و توسعه ویژگی‌های

یکدیگر در فضای موجود اینترنت است. عملکرد رسانه‌های - اجتماعی که پتانسیل حمایت از فعالیت‌های کارآفرینی را دارند، با تقویت شبکه، بازاریابی و تولید سرمایه می‌توانند در کارآفرینی نقش داشته باشند اما در این پژوهش نتیجه رابطه استفاده از این ابزارها معنادار و مثبت نبوده و صرفاً آشنایی با ابزارهای وب ۲ نتوانسته نشان‌دهنده ویژگی‌های کارآفرینی اجتماعی در معلمان باشد.

براساس نتایج تحلیل داده‌ها می‌توان گفت که استفاده از ابزارهای وب ۲ بر یادگیری مادام‌العمر تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد اما این رابطه ضعیف است و تأثیر استفاده از ابزارهای وب ۲ بر یادگیری مادام‌العمر قوی نیست. در یافته‌های استفاده از ابزار وب ۲ در آموزش، در مطالعات قبلی مشاهده شده است که با یادگیری مادام‌العمر و اثربخشی معلمان در مدارس هوشمند اثر حسینی لرگانی وامانی (۱۳۹۸)، با سطوح همکاری خالد، ۲۰۱۰)، انگیزه آدریان، (۱۹۹۸)، یادگیری و پیشرفت دانش‌آموز هیو و چونگ، (۲۰۱۳) همسو بوده و مطابقت دارد. دلیل این مطابقت این است که وب ۲ باعث بهبود سطوح مهارت‌های مشارکتی، انگیزه پیشرفت در دانش‌آموزان و افزایش سواد اطلاعاتی دیجیتال می‌شود.

مهم‌ترین مزایای حاصل از نقش استفاده از ابزارهای وب ۲ (وبلاگ، ویکی، پادکست و شبکه‌های اجتماعی) در آموزش، افزایش کیفیت یادگیری، رشد مهارت‌های تفکر انتقادی، تفکر خلاق و حل مسئله، شکل‌گیری گروه‌های همکاری و محیط‌های تعامل محور، زمینه‌های لازم برای یادگیری مستمر و مادام‌العمر با محوریت رویکرد تعاملی را فراهم می‌آورد. بشر در قرن بیست‌ویک با یکی از مهم‌ترین چالش‌های حیات اجتماعی یعنی تغییر مداوم روبه‌رو است. برای تربیت افرادی که توانایی اثرگذاری و قدرت همسویی با این تغییرات را داشته باشند، باید نظام یادگیری به‌طور اعم و نهاد آموزش و پرورش رسمی به‌طور اخص مورد توجه قرار گیرد. زیرا می‌توان با به‌کارگیری هوشمندانه ابزارهای وب ۲ و استفاده از امکانات و نرم‌افزارهای اینترنتی، به راه‌حلی برای یادگیری به‌صورت مادام‌العمر و به‌تبع آن انتقال مفاهیم یاد گرفته شده و آموزش در فضای تعلیم و تربیت به فراگیران دست یافت. در نتیجه یادگیری که در تمام طول عمر ما اتفاق می‌افتد، تحت تأثیر محیط و موقعیت‌هایی است که در طول زندگی با آن مواجه می‌شویم.

براساس نتایج تحلیل داده‌ها در فصل چهارم می‌توان گفت که استفاده از ابزارهای وب ۲ بر سواد دیجیتال تأثیر مثبت و

منافع ذی‌نفعان

همچنین انجام این پژوهش می‌تواند برای معلمان منافع متعددی به ارمغان آورد، از جمله:

افزایش کیفیت آموزش: شناخت بهتر رابطه بین روندهای یادگیری مادام‌العمر، سطوح سواد دیجیتال و استفاده از ابزارها با ویژگی‌های کارآفرینی اجتماعی، معلمان را قادر می‌سازد تا روش‌های آموزشی خود را بهبود بخشند و بهترین روش‌ها و ابزارهای آموزشی را برای دانش‌آموزان انتخاب کنند. این منجر به افزایش کیفیت آموزش و یادگیری خواهد شد.

توانمندسازی فردی و حرفه‌ای: پژوهش در این حوزه، معلمان را ترغیب می‌کند تا به توانایی‌های فناوری اطلاعات و ابزارها آشنا شوند و آن‌ها را در فعالیت‌های آموزشی خود به‌کارگیرند. این امر باعث توسعه و ارتقای مهارت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات، توانمندی‌های کارآفرینی اجتماعی و مهارت‌های تدریس معلمان خواهد شد.

افزایش انگیزه و رضایت شغلی: داشتن دانش و مهارت‌های لازم برای ارتقای روندهای یادگیری مادام‌العمر و استفاده از ابزارها، معلمان را قادر می‌سازد تا به‌طور مداوم به خودآموزی و به‌روزرسانی مهارت‌های خود بپردازند. این امر بهبود رضایت شغلی، افزایش انگیزه و احساس موفقیت در معلمان را تقویت می‌کند.

ارتباط بهتر با دانش‌آموزان: شناخت بهتر رابطه بین روندهای یادگیری مادام‌العمر، سطوح سواد دیجیتال و استفاده از ابزارها با ویژگی‌های کارآفرینی اجتماعی، به معلمان کمک می‌کند تا بهترین روش‌ها و ابزارها را برای ارتقای فرایند آموزش و ارتباط با دانش‌آموزان انتخاب کنند. این ارتباط بهتر با دانش‌آموزان می‌تواند بهبود قابل‌توجهی در روابط آموزشی و تعاملات کلاسی بین معلم و دانش‌آموزان به همراه داشته باشد. توانایی پاسخگویی به نیازهای متنوع دانش‌آموزان: شناخت بهتر رابطه بین روندهای یادگیری مادام‌العمر، سطوح سواد دیجیتال و استفاده از ابزارها با ویژگی‌های کارآفرینی اجتماعی، معلمان را به تشخیص نیازها و توانمندی‌های مختلف دانش‌آموزان ترغیب می‌کند. این توانایی پاسخگویی به نیازهای متنوع دانش‌آموزان، باعث افزایش رضایت و انگیزه آن‌ها در فرایند یادگیری می‌شود.

تقویت مهارت‌های کارآفرینی دانش‌آموزان: با شناخت بهتر رابطه بین استفاده از ابزارها، سطوح سواد دیجیتال و ویژگی‌های کارآفرینی اجتماعی، معلمان می‌توانند بهبود مهارت‌های کارآفرینی دانش‌آموزان را ترویج دهند. این مهارت‌ها شامل خلاقیت، تفکر کارآفرینانه، توانایی حل مسئله و

کارآفرینی اجتماعی هدایت می‌کنند. با فراهم شدن فرصت‌های آموزش مداوم و یادگیری، افراد قادر خواهند بود مهارت‌ها و دانش‌های لازم را برای آغاز کارهای جدید، تشکیل تیم‌های کاری و توسعه پروژه‌های مشترک به دست آورند. علاوه بر این، سطوح سواد دیجیتال بالا و استفاده بهینه از ابزارها، افراد را قادر می‌سازد تا با جوامع آنلاین و شبکه‌های اجتماعی متصل شده، ارتباطات حرفه‌ای را برقرار کنند و به راحتی از منابع دانش جمعی بهره‌برداری کنند. این تعاملات و ارتباطات نه تنها افراد را به اشتراک‌گذاری ایده‌ها و دانش با دیگران ترغیب می‌کنند، بلکه فرصت‌های جدیدی برای همکاری، ایجاد شبکه‌های حرفه‌ای و توسعه پروژه‌های نوآورانه ایجاد می‌کنند. در ادامه به‌طور کلی راهکارهای اصلاحی و منافی که از انجام این پژوهش عاید ذی‌نفعان می‌شود، بیان خواهد شد.

راهکارهای اصلاحی

توسعه برنامه‌های آموزشی مادام‌العمر: نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که توسعه برنامه‌های آموزشی مادام‌العمر برای افراد، با تأکید بر ارتقای سواد دیجیتال و استفاده بهینه از ابزارها، می‌تواند بهبود کارآفرینی اجتماعی را ترویج دهد. برنامه‌های آموزشی باید به گسترش دانش و مهارت‌های موردنیاز برای کارآفرینی اجتماعی متمرکز شده و افراد را به استفاده از فناوری‌های دیجیتال برای توسعه کسب‌وکارهای اجتماعی تشویق کنند.

ارتقای سواد دیجیتال: این پژوهش نشان می‌دهد که ارتقای سواد دیجیتال در جامعه، به‌ویژه در بین افراد که علاقه‌مند به کارآفرینی اجتماعی هستند، می‌تواند بهبود کارآفرینی اجتماعی را تسهیل کند. بنابراین لازم است که برنامه‌های جامع و جدی برای ارتقای سواد دیجیتال در افراد تدوین و اجرا شود. این برنامه‌ها باید شامل آموزش مفاهیم پایه دیجیتال، مهارت‌های ارتباطی در فضای مجازی، امنیت دیجیتال و استفاده اثربخش از ابزارها باشند.

ترویج کارآفرینی اجتماعی: نتایج پژوهش نشان می‌دهد که فرایند یادگیری مادام‌العمر، ترویج کارآفرینی اجتماعی و توسعه مهارت‌های کارآفرینی در جامعه می‌تواند تأثیر مثبتی بر روی کارآفرینی اجتماعی داشته باشد. بنابراین، برنامه‌ها و سیاست‌هایی برای تشویق و پشتیبانی از کارآفرینان اجتماعی باید ارائه شوند. این برنامه‌ها می‌توانند شامل ارائه منابع مالی، مشاوره، آموزش و شبکه‌سازی باشند.

با توجه به موارد فوق، انجام این پژوهش می‌تواند به معلمان کمک کند تا به‌طور فعال در فرایند یادگیری مادام‌العمر شرکت کنند، سواد دیجیتال خود را ارتقا دهند و از ابزارها در فعالیت‌های آموزشی استفاده کنند. در نتیجه، معلمان قادر خواهند بود بهترین تجربه آموزشی را برای دانش‌آموزان خود فراهم کنند، مهارت‌های کارآفرینی اجتماعی را توسعه دهند و رضایت شغلی خود را افزایش دهند. همچنین، این پژوهش می‌تواند منجر به ارتقای سطح تحصیلات و مهارت‌های معلمان شود و ارائه راهکارهایی برای بهبود کیفیت آموزش در جامعه فراهم کند.

همکاری است که با توانایی معلمان در ترویج و توسعه مهارت‌های کارآفرینی دانش‌آموزان ارتقا می‌یابد. این مهارت‌ها نقش مهمی در آماده‌سازی دانش‌آموزان برای مواجهه با چالش‌های زندگی و شغلی در آینده دارند. به‌علاوه، ارتقای مهارت‌های کارآفرینی دانش‌آموزان می‌تواند به آن‌ها کمک کند تا خلاقیت و تفکر خود را بهبود بخشند، روحیه مثبت و اعتماد به نفس بیشتری پیدا کنند و بتوانند فرصت‌ها را به‌خوبی بهره‌برداری کنند.

References

- Adrian, K. (1998, October). Can Information and Communication Technologies Enhance Learning? In *3rd International Security Forum and 1st Conference of the Pfp Consortium of Defense Academies and Security Studies Institutes "Networking the Security Community in the Information Age* (pp. 19-21).
- Akar, H., & Aydın, S. (2015). Öğretmen adaylarının kişilik özelliklerinin sosyal girişimcilik özelliklerini yordama düzeyi [The predictive level of social entrepreneurship characteristics of the personality traits of pre-service teachers]. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3, 425-436.
- Akram, W., & Kumar, R. (2017). A Study on Positive and Negative Effects of Social Media on Society. *International Journal of Computer Sciences and Engineering*, 5(10), 349-353.
- Ayati, M., Rodi Aliabadi, S., & RostamiNejad, M.A. (2020). Validating students' lifelong learning competencies scale in digital age. *Journal of Education & Psychology*, 6(2), 177-196. (In Persian) <https://doi.org/10.22055/edus.2019.24708.2445>
- Callaghan, N., & Bower, M. (2012). Learning through social networking sites—the critical role of the teacher. *Educational Media International*, 49(1), 1-17. <https://doi.org/10.1080/09523987.2012.662621>
- Coşkun, Y. D., & Demirel, M. (2012). Üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme *Dergisi Eğilimleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(42), 108-120.
- Horzum, M. B. (2010). Öğretmenlerin Web 2.0 araçlarından haberdarlığı, kullanım sıklıkları Ve amaçlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 603-634.
- Konaklı, T., & Göğüş, N. (2013). Aday Öğretmenlerin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Gazi University Journal of Gazi Educational Faculty (GUJGEF)*, 33(2), 373-391.
- Gür Erdoğan, D., Canan Güngören, Ö. Hamutoğlu, N. B., Kaya Uyanık, G., & Demirtas Tolaman, T. (2019). The relationship between lifelong learning trends, digital literacy levels and usage of web 2.0 tools with social entrepreneurship characteristics. *Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 21(1), 45-76.
- Hamutoğlu, N. B., Güngören, Ö. C., Uyanık, G. K., & Erdoğan, D. G. (2017). Dijital okuryazarlık ölçeği: Türkçe'ye uyarılma çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(1), 408-429. <https://doi.org/10.12984/eggedf.329432>
- Havolli, P. D. E. Y. (2008). Long-life Learning and Entrepreneurship. *Manager Journal, Faculty of Business and Administration, University of Bucharest*, 8(1), 95-104.
- Hew, K. F., & Cheung, W. S. (2013). Use of Web 2.0 technologies in K-12 and higher education: The search for evidence-based practice. *Educational Research Review*, 9, 47-64. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2012.08.001>.
- Hosseini Largani, S.M., & Amani, M. (2019). The study of the relationship between lifelong learning and school effectiveness in the teachers of smart schools In the district 5 of Tehran, *Journal of School administration*, 7(1), 23-39. (In Persian)

- Hughes, M. E. (2016). *Entrepreneurship in a Web 2.0 World: Factors influencing intentions to Adopt Web 2.0 Social Media in U.S. Entrepreneurial Activities*. Unpublished Doctoral Dissertation. University at Albany, State University of New York.
- İşman, A., & Canan Güngören, Ö. (2014). Digital Citizenship. *Turkish Online Journal of Educational Technology- TOJET* 13(1), 73-77.
- Khalid, I. (2010). Role of Web 2.0 Technologies for Knowledge Building in Higher Education. Unpublished Master's Thesis. *Linnaeus Üniversitesi*.
- Kumar, P. (2021). Social entrepreneurship education: Insights from the Indian higher educational courses. *Academy of Strategic Management Journal*, 20(2).
- Kumar, P. (2021). Social entrepreneurship education: Insights from the Indian higher educational courses. *Academy of Strategic Management Journal*, 20(2). 45-68
- Mithat, E., & Mustafa K. (2022). Postgraduate Theses on Digital Literacy in Turkey. *Journal of Learning and Teaching in Digital Age*, 7(1), 30-41
- Morfopoulos, R., & Tyrie, C. (2011). Social Entrepreneurship: Learning Through Community Service. *The Oxford Handbook of Lifelong Learning*, 389.
- New, A., Baker, M., Nguyen, E., & Vallabha, G. (2022). Lifelong learning metrics. *ArXiv preprint arXiv: 2201.08278*.
- Parlak, B. (2017). Education in digital age: an analysis on opportunities and applications. Suleyman Demirel University. *The Journal of Faculty of Economics and Administrative Sciences*, 22(15), 1741-1759.
- Samani, E., Noordin, N., & Karimzadeh, A. (2019). Socio-demographic related difference in digital literacy among undergraduate students of state universities in Iran. *Iranian Journal of English for Academic Purposes*, 8(2), 34-50.
- Sclater, N. (2008). Web 2.0, personal learning environments, and the future of learning management systems. *Research bulletin*, 13(13), 1-13.
- Sezen-Gultekin, G., & Gur-Erdogan, D. (2016). The relationship and effect between lifelong learning tendencies and social entrepreneurship characteristics of prospective teachers. *The Anthropologist*, 24(1), 113-118.
- Shafiepour, F., & Motlagh, H. (2015). Nazari Designing an Adjusted Model for Evaluating Electronic Learning Strategies' Efficiency on Students' Academic Achievement. *Technology of Education Journal (TEJ)*, 7(4), 253-259. (In Persian) <https://doi.org/10.22061/tej.2013.115>
- Torkashvand, A., & Seraji, F. (2021). The role of technological literacy on Entrepreneurial intention in engineer students: findings of a mixed method research, *Curriculum Planning*, 17(67), 72-89. (In Persian)
- حسینی، سید احمد (۱۳۹۶). *رابطه سواد دیجیتالی و شایستگی کانونی با عملکرد شغلی معلمان*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، گروه علوم تربیتی.
- رجبی، مهدی (۱۴۰۰). *بررسی رابطه بین میزان سواد دیجیتال معلمان و دیدگاه آنان نسبت به میزان کاربردپذیری شبکه آموزشی شاد*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه خوارزمی مشهد، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، گروه علوم تربیتی.
- سمساری، زهرا (۱۳۹۶). *یادگیری مادام‌العمر و نقش نظام آموزشی*. کنفرانس ملی روانشناسی تربیتی و برنامه‌ریزی و آموزش دبستان و پیش دبستان شادگان. دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، گروه علوم تربیتی.